Vedlegg 6: Begrepsavklaring og forkortelser

Innledning

Dette vedlegget inneholder begreper og forkortelser basert på listen inkludert i Oslo VAVs dokument «Krav til dokumentasjon og innmåling av Vann- og avløpsetatens ledningsnett», revisjon 1.2, gyldig fra 27.06.2025.

Begrepsavklaringer og forkortelser

Belegg: Innsprøyting av nytt beskyttende lag på innsiden av ledninger (normalt vannledninger).

Boring: En metode for fremføring av ledninger i løsmasser uten å grave grøft, ofte brukt under veier eller andreområder hvor graving ikke er ønskelig eller mulig.

Bruk (ledningstype): Hva røret transporterer: vann, avløp, overvann eller spillvann.

Cracking: Se utblokking.

Drensledning: Ledning som fører drensvann ut av kum. Selvfallsledning.

Eksisterende anlegg: Ledninger, kummer og utstyr som finnes i kommunens VA-ledningsdatabase og som ikke er relatert til utbygnings- eller renoveringsprosjekter.

Elektroanlegg: Elektrisk infrastruktur som inngår ved bygging av større kumkonstruksjoner eller stasjoner som trenger strøm eller signalkabler.

FDV-kontrollør: Ansvarlig for kontroll av innmålte data som leveres til kommunen, særmøter og utveksling av data med ekstern stikningsingeniør.

Firkantet kum: Alle kummer som ikke er runde omtales som firkantede kummer, uavhengig av hvor mange kanter kummen faktisk har.

Fordrøyningsbasseng: Fordrøyningsbasseng er anlegg som skal jevne ut varierende vannføring på nettet. Basseng kan være lukket eller åpent.

Forgrening: Der en ledning deler seg i to eller flere ledninger. Se også stikkledning.

GML: Geography Markup Language. Åpent utvekslingsformat for geodata.

Graveprosjekter: Prosjekter som bygges i åpen grøft og ledningsfornyelse ved konvensjonell graving.

Gravefrie prosjekter: Prosjekter hvor det ikke graves konvensjonell grøft. Inkluderer «NoDig»-metoder som strømpekjøring, utblokking, etc. Metoden brukes ofte ved rehabilitering av kummer og ledninger. I gravefrie prosjekter vil det ofte punktgraves rundt kummer og påkoblingspunkter på ledninger.
(Se også NoDig.)

GUID: Globally **U**nique **ID**entifier. Unikt ID-nummer for alle objekter (ledninger, kummer, kumlokk osv.). Består av 36 sifre, bokstaver og/eller tegn, f.eks.: 9c890c9d-606e-4c71-8da6-6166938fdf76.

Hovedledning/-nett: Den delen av VA-nettet som eies og driftes av kommunen.

Installasjonspunkt: Alle anlegg som gir tilgang til ledningsnettet, f.eks. kum, pumpestasjon, kulvert, etc. Adgang som oftest gjennom enten kumlokk eller nedstigningstårn.

Kum: Refererer til selve kumkonstruksjonen. Kummene plasseres som regel der hovedledningene møtes, ved retningsforandringer, i høybrekk og i lavbrekk, med tilhørende stengeventiler, brannventiler, m.m. (Miljøblad N1, 2018).

Kumlokk: Adgangspunkt til en kum.

Ledning: Fellesbetegnelse for alle VA-rør.

Manifold: Rørforgrening som samler flere (1 til mange) private stikkledninger på veggen i en kum, og kobler dem samlet på kommunal vannledning.

Markerings-/stakekum: Kummer som markerer endringer i ledningstraseen. Består som regel av en ytre ring, enten i betong eller plast og en indre ring, hovedsakelig av plast.

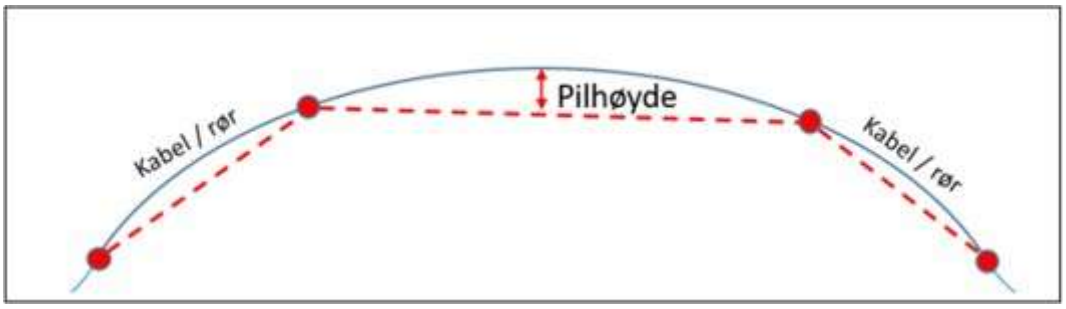
Mengderegulator: Utstyr som regulerer vannføring, installert i en kum.

NoDig: En fellesbetegnelse på teknikk for fornyelse av gamle vann- og avløpsledninger (VA-ledninger), eller etablering av nye VA-ledninger, med ingen eller minimal graving. (Miljøblad N90, 2009)

Overløp: Konstruksjon som avlaster en del av avløpsføring i en felles avløpsledning til nærmeste vassdrag eller fjord. (Kilde: Vann- og avløpsteknikk, Norsk Vann)

Overløpskant/terskel: Konstruksjon som regulerer avløpsmengde som går til overløp. (Kilde: Vann- og avløpsteknikk, Norsk Vann)

Pilhøyde: Maksimalt tillatt avvik mellom objektets faktiske beliggenhet og rett linje mellom stedfestede punkt (figur 1).

Figur 1: Pilhøyde (kilde: Kartverket).

Produktspesifikasjoner: I dette dokumentet brukes begrepet om produktspesifikasjoner for utveksling av data på GML-format.

Rund kum: Den vanligste formen for kum brukt på VA-anlegg**.** Som regel bygget med kumringer og kjegler av prefabrikert betong med prefabrikert eller plasstøpt bunn. Toppen av kummen kan bestå av en kjegle eller en topplate.

Stikkledning: Stikkledninger er ledninger som fører vann fra en hovedvannledning til abonnent og avløp fra abonnent til hovedspillvannsledning. Stikkledninger er som regel private.

Strømperenovering: Innebærer at en foring blir ført inn i det eksisterende røret og herdes til et nytt rør på innsiden.

Styrt boring: En metode for fremføring av nye ledninger i løsmasser. Kan benyttes for å bore under veier eller andre områder hvor en ikke ønsker eller kan grave grøft.

Trykkcelle: Kalles også for trykktransmitter, PT-målere eller «pressure transmitter». Måleinstrument for å overvåke vanntrykk på ledning. Montert på vegg i målekum/reduksjonskum/pumpestasjon.

Utblokking: Knusing av eksisterende rør og samtidig inntrekning av nytt rør i samme trasé. Metoden blir noen ganger kalt «cracking».

Utstyr: En funksjonell komponent som inngår i VA-infrastruktur. Eksempler på utstyrstyper er ventiler (f.eks. brannventil, reduksjonsventil og stengeventil) og trykk- og mengdemålere.

VAV: Vann- og avløpsetaten i Oslo kommune.

VA-infrastruktur: Alle ledninger og anlegg som er bygget for å transportere vann, avløp eller overvann med tilhørende konstruksjoner og utstyr.